

Perestroika-taiteen Pandoran lipas

Näyttely ”Raaka, keitetty ja paketoitu – Perestroika-taiteen arkisto” (30.11.2007–6.1.2008) avautui Mannerheimintielle Nykyaiteen museon Kiasman pääikkunaan ripustettujen kaksipuolisten maalausten kautta. Teokset olivat pääasiassa vuonna 1982 perustetun Uudet Taiteilijat -ryhmän maalauksia, joista välittyi ajan naurava provokaatio ja punkin vimma. Timur Novikovin perustaman ryhmän ytimeen kuuluivat mm. Ivan Sotnikov, Oleg Kotelnikov, Vadim Ovtšinnikov, Afrika, Andrei Krisanov ja Inal Savtšenkov. Uusien Taiteilijoiden liike yhdisteli musiikkia, kirjallisuutta, elokuvaa, animaatiota ja muita taiteen aloja. He käyttivät teoksissaan mitä tahansa löytämäänsä materiaalia, vanhoista patjoista muovisiin suihkuverhoihin. Ryhmään kuuluneen Oleg Maslovin teos *Nimetön* 80-luvun lopulta on toteutettu ajan hengessä lakanakan-kaalle. Kankaisista kehystämättömistä teoksista koostuvat näyttelyt oli myös helppo pakata matkalaukkuun.

Kiasman sisäparvekkeen neljässä monitorissa näytettiin seitsemän tunnin kooste kokeellisia rinnakkaiselokuvia, videoita ja animaatioita Leningradista/Pietarista ja Tallinnasta. *Nimetön* on Jevgeni Kondratjevin ja Oleg Kotelnikovin ohjaama lyhyiden animaatioiden kooste 16 mm filmille 80-luvun puolivälistä. Sen on toteuttanut uuden aallon ydintä edustava taitelijakollektiivi: Vadim Ovtšinnikov, Oleg Kotelnikov, Oleg Maslov, Aleksei Kozin ja Andrei Kurmojartsev. Teoksen toteuttamisessa on käytetty muun muassa paperia, sanomalehtiä, postikortteja, ruohoa ja oksia. Musiikin sävelsi ryhmä Universumin virtuoosit, joka säesti usein uuden aallon elokuvia.

Studio K:ssa oli näytteillä ”ei-virallisen” taiteen poikkileikkaus: maalauksia, installaatiota, veistoksia, musiikkia, kaikki järjestettyinä neuvostoaikaisen kotiin rakennetun näyttelyn tapaan. *Madame Butterflyn* maalannut Bella Matvejeva tuli tunnetuksi 90-luvun alussa raukeista eroottisista salonkimaalauksistaan ja lavastetusta valokuvasarjastaan *Klassisen bordellin estetiikka*. Hän toimi emäntänä vapaa-ajattelijoiden salongissa, jossa Pietarin taide-elämän kerma tapasi juhliakseen. Teos on tyyppilinen maalaus tältä kaudelta. Vladimir Šinkarjovin maalauksella *Tapaamispaikkaa ei voi vaihtaa* on yhä suosittu televisiosarjan nimi. Lainaukset sarjasta ovat siirtyneet jokapäiväiseen kieleen.

Näkymä Kiasman Studio K:sta.

Niistä on tullut osa arkista mytologiaa, joka heijastaa kollektiivista alitajuntaa. Maalaus siirtää painotuksen TV-elokuvan sankarimallista sentimentaaliseen muotoon, kuten Mitka-ryhmän jäseneltä voi odottaa. Gavriila Lubnin on tunnettu lakonisista ja absurdeista runoista sekä humoristisesta kuvituksesta. Alkuperäinen grafiikka on tehty hänen teokseensa *Miehellä oli koira, joka kasvatti hänet hyvin... ja antoi hänen mennä.* ”Korttikirjojen” lisäksi Lubnin maalaa ja tekee musiikkia. *Toukokuu, työväki, rauha* on Pietarin ulkopuolella tuntemattoman monipuolisen taiteilijan Vladimir Semjonovin teos 90-luvun alusta, jolloin hän maalasi muutaman vuoden pop-taiteen hengessä performanssien ja käsitteellisen taiteen tekemisen rinnalla. Pop-tyyli shokeerasi monia ”ei-virallisen” taiteen piirissä.

Byrokraatiaa ironisoivan kyselyn on laatinut Ntš/Vtš -kollektiivi taiteilijoiden valtaamassa talossa Leningradissa/Pietarissa. Dokumentti on näyttelyn arkistihuoneesta. Arkistihuonekaluista paljastui niihin kätkeytyjä dokumentteja, valokuvia, julisteita, hajuja, dioja, negatiiveja, musiikkia – todisteita, johtolankoja ja uudel-

leenkirjoitettuja dokumentteja. Useat dokumentit liittyivät suoraan ja epäsuorasti Kiasman Studio K:ssa esillä olleisiin teoksiin. Kun Studio K tarjosi aistittavia kokemuksia elämän ja taiteen yhteen kietoutumisesta perestroika-aikana, arkistihuoneessa tutkittiin sen jälkeistä elämää. Miten taiteen tekemisestä jäljelle jääneitä raaka-materiaaleja käytetään *uudessa* prosessissa: ”historian” arvioimisessa ja kirjoittamisessa?

Näyttely nojasi vahvasti raakamateriaaliin ajan taide-elämän keskeisiltä ja kansainvälisesti tunnustetuilta tekijöiltä sekä täysin tuntemattomilta taiteilijoilta, jotka työskentelivät yhteiskunnallisen ja kulttuurisen murroskauden aikana Leningradissa/Pietarissa, Tallinnassa ja Jekaterinburgissa. Materiaali oli kerätty ”ei-virallisen” taiteen kentältä, suoraan taitelijoilta ja keräilijöiltä. Näyttelyn käsittelemä ajanjakso ulottui 1980-luvun alkuvuosista 90-luvun alkuun, sisältäen dramaattisen ja mullistavia muutoksia sisältäneen perestroikakauden sekä ajan juuri ennen sitä ja sen jälkeen.

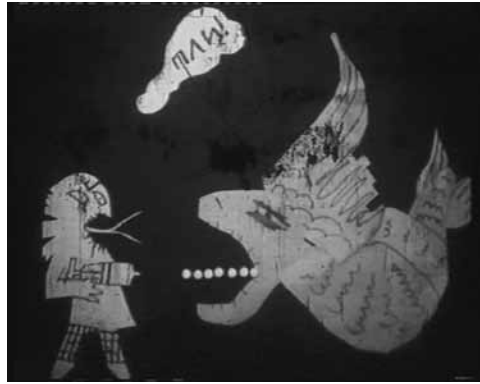
Marita Muukkonen ja Ivor Stodolsky
Näyttelyn kuraattorit

Vladimir Šinkarjov: *Tapaamispaikkaa ei voi vaihtaa*, 1987.

Vladimir Semjonov: Toukokuu – Työväki – Rauhaha, 1992.

Jevgeni Kondratjev: Nimetön, 1980-luvun puoliväli.

Oleg Maslov: Nimetön, 1980-luvun loppu.

NTŠ/VTŠ: Kysely, 1980-luvun loppu.

Bella Matvejeva: Madame Butterfly, 1991-93.

Gavriila Lubnin: Miehellä oli koira, joka kasvatti hänet hyvin ja antoi hänen mennä, 1990.

V. Kuznetsov: Hyper Puper, 1980-luvun loppu.